

וכיון שטומאת מת היא עוד יותר בחינת מקיף, ואין לה כל הסבר שכלי (שהרי המת עצמו אינו טמא, כנאמר בספרי זוטא על הפסוק "הנוגע במת"), באה אף הטהרה מטומאה זו באופן מקיף עוד יותר - באמצעות הזיית מספר טיפות של מי חטאת.

זהו ההבדל הפנימי בין דעתו של משה לדעתו של אלעזר:

משה, "שושבינא דמלכא", המביט על ישראל מלמעלה למטה, סבור כי הזיית מי חטאת יכולה להכשיר את ה"כלי" גם מן האיסור, שכן, המקיף פועל בפנימי, וכשישנו שינוי כללי באדם, על ידי התעוררות המקיפים דקדושה, משפיע הדבר גם על הכחות הפנימיים שלו. ואילו לדעתו של אלעזר הכהן, "שושבינא דמטרוניתא", שתפקידו להעלות את ישראל מלמטה למעלה, צריכה להיות עבודה גם עם הכחות הפנימיים עצמם.

לא, כג

כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש ומהר אך כמי נדה יתחמא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים

מחמת 1234567

הרמב"ן הקשה: מדוע לא נאמרו הלכות הגעלת כלי נכרים לעיל (סוף פרשת חקת), לאחר מלחמת סיחון ועוג, שגם בה לקחו שלל (דברים ב, לה)?

ולדעת רש"י - בפשוטו של מקרא - יש לומר:

א. נאמר לעיל (צו ו, כא) "וכלי חרש אשר תבושל בו ישבר (לפי שהבליעה בו נעשה נותר, רש"י) ואם בכלי נחשת בשלה ומורק ושוטף במים" (לפלוט את בליעתו, רש"י). הרי שהמושג של איסור בלוע הי' ידוע מכבר, ולכן לא הוצרך לחזור על זה במלחמת סיחון ועוג. אך מלחמת מדין לא היתה על ידי משה, וגם הנהגתם של אנשי החיל לא היתה כדבעי, עד שקצף עליהם משה, ולכן הוצרך להזהיר על זה שוב.

ב. פרשת גיעולי נכרים לא באה אלא בשביל החידוש שבה (להעביר חלודה, טבילה ועוד) - חידוש שלא נתחדש עד עתה, בבחינת "ניתנה תורה ונתחדשה הלכה" (וכמו פרשת נחלות, שנתחדשה לאחר זמן על ידי בנות צלפחד), ולכן אין לשאול מדוע לא נצטוו על כך קודם, שכן הלכות אלו נתחדשו עתה.

לפי זה מתורץ גם (א) מדוע לא נצטוו על טבילת כלים במלחמת סיחון ועוג; (ב) מדוע לא נצטוו כאן לשבור כל כלי חרס.

אך במי נדה יתחטא: לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת. אמר להם, צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו מכאן, שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות

לפירוש הראשון נמצא שאלעזר אמר "אך במי נדה יתחטא" (אף שכבר הזהירם משה על כך, וגם אלעזר הזכיר זאת בתחילת דבריו - רש"י פסוק הקודם) כדי להדגיש שגיעול וחטוי הם שני דברים שונים (גיעול לאיסור וחטוי לטומאה), ואין אחד מהם מועיל לשני.

ורש"י אינו מסתפק בפירוש זה ומביא גם "ורבותינו דרשו", שכן מפשטות הלשון "אך במי נדה יתחטא" משמע שהחידוש הוא בזה שצריך חטוי, ולא שהחטוי אינו מטהרם מן האיסור (וראה משכיל לדוד).

שם: לטהרם מן האיסור

כן הוא בכל הדפוסים ("לטהרם"), אף שממשיך "לטהרן", "להכשירן".

שם: שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות

יש לדקדק בזה:

מכיון שהטבילה נועדה להכשיר את הכלי מן האיסור, מדוע חייבים להטביל גם כלי חדש, שלא נבלע בו איסור?

ויש לומר:

בתחילת פירושו אומר רש"י "צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור", ואילו אצל טבילה נקט "להכשירן מן האיסור". ויש לומר ששינוי זה מלמדנו את ההבדל שבין הגעלה לטבילה: גדר טהרה שייך רק בדבר שיש בו טומאה או איסור. ההגעלה מטהרת את הדבר מן האיסור הבלוע בו. הכשרה, לעומת זאת, היא מלשון הכנה (כמו "הכשר מצוה").

והנה, כלי הנמצא ברשותו של נכרי עלול לבלוע איסור; וכאשר הוא עובר לרשותו של יהודי, שאז אין אפשרות כזו, יש להטבילו כדי להכשירו מן האיסור. הטבילה מכשרת את הכלי לסוג השתמשות כזה שבו מושללת גם אפשרות של בליעת איסור.

(ועל דרך פירוש רש"י לעיל (פסוק יז) "ראוי להבעל, אף על פי שלא נבעלה").